

86/1

INFORMACE O CHARTĚ 77

ročník osmý /1985/ - č. 3

str.

Charta 77 č.4/85 - Sdělení o diskusi nad dokumenty Charty 77	1
Sdělení VONS	
č. 422 /M. Nový pravomocně odscouzen/	1
č. 423 /K případu Jana Pukalíka/	1
č. 424 /Případ horníka Josefa Babici/	2
č. 425 /Proces s třemi slovenskými katolíky/	7
Dějiny a dějepisectví jako kulturní fenomeny	8
Dopisy Britského mírového hnutí do Československa a NDR	16
V smlízdatu nově vyšlo ...	17
Krátké zprávy	18

0 0 0 0 0
 0 0 0
 0

Informace o Chartě 77 vydává nezávislá redakční skupina signatářů
 Charty 77

Anna Šabatová, Anglická 8, Praha 2

Charta 77 č. 4/85

Sdělení o diskusi nad dokumenty Charty 77

20. června 1984 vydala Charta 77 dokument č. 11/84 nazvaný "Právo na dějiny", jehož obsah i názorové zaměření vyvolaly mezi některými signatáři značně kritickou diskusi. Zatím dostupná stanoviska byla soustředěna v diskusním sborníku "Hlesy k českým dějinám". S úvodním slovem historika Milana Hubla vyšel sborník v jedné ze strojopisných samizdatových edic a obsahuje text vlastního dokumentu, dokument Charta 77 č. 16/84, který se skládá ze stanoviska mluvčích a dopisu čtyř historiků /Miloše Hájka, Hany Mejdové, Jaroslava Opata a Milana Otáhalu/ a dále příspěvky Milana Hubla, Luboše Kohouta, Jana Křena, Petra Uhla, dr. Růžomíra Malého, J.P., Jaroslava Mezníka a výnatek z větší práce Františka Samalíka.

Vydáním sborníku nepovažujeme diskusi za uzavřenou a v zájmu společného hledání pravdy o našich národních dějinách uvítáme jakékoli další názory a stanoviska.

15. srpna 1984 vyšel dokument Charta 77 č. 14/84 - "Zdraví je součástí práva na život". K dokumentu zatím vznikly dva diskusní příspěvky. První byl zveřejněn v Informacích o Chartě 77 č. 1/1985 pod názvem Poznámky ke zdravotnictví a zdraví, druhý - příspěvek lékařky - zveřejnuje tentýž bulletin v čísle 2/85.

Příspěvky k oběma dokumentům - s samozřejmě i ke všem dalším, pokud se vyskytnou - vítáme. Redakce Informací o Chartě 77 hodlá i nadále publikovat všechna dostupná stanoviska k problematice, kterou se dokumenty Charta 77 zabývají.

V Praze 14. února 1985

Jiří Dienstbier
mluvčí Charty 77

Eva Kantůrková
mluvčí Charty 77

Petruška Šustrová
mluvčí Charty 77

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Sdělení VONS č. 422 /M. Nový pravomocně odsouzen/

Dne 22.11.1984 senát krajského soudu v Ostravě za předsednictví JUDr. Josefa Melicherčíka při odvolacím řízení potvrdil rozsudek okr. soudu v Novém Jičíně ze dne 27.2.1984, kterým byl signatář Charta 77 Miroslav Nový, invalidní důchodce, nar. 27.9.1929, byten Brno, Rezáčova 76, odsouzen k 15 měsícům odňtí svobody nedopomíneně. Byl shledán vinným z pokusu o poškozování zájmu republiky v cizině podle § 8/1 k § 112 tr.z. a z ohrožování devizového hospodářství podle § 146/1 tr.z. /viz sdělení č. 365/.

14.2.1985

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
Čsl. liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

Sdělení VONS č. 423 /K případu Jana Pukalíka/

Senát okr. soudu v Blansku za předsednictví JUDr. Petra Hermana rozhodl dne 28.1.1985 na návrh prokurátora, že Janu Pukalíkovi, nar. 24.7.1963, se ukládá ambulační ochranné léčení podle § 72 tr.z. a §§ 178/2 a 239/1 tr.ř. Jan Pukalík byl trestně stíhaný vyšetřovatelem VB v Blansku za to, že v listopadu 1983 sbíral mezi občany v okrese Blansko podpisy proti rozmístění jaderných zbraní v Československu, čímž se měl dopustit tr.činu pobuřování podle § 100/1 b tr.z. /Viz naše Sdělení č. 369 a 378/. Nyní výslo nejevo, že vyšetřovatel toto trestní stíhání již 15.6.1984 zastavil, neboť Jan Pukalík nebyl v době činu pro údajnou nepříčetnost trestně odpovědný. Jana Pukalíka se svým usnesením však neseznánil, i když podle tr.řádu tak měl učinit.

Rozhodnutí okr. soudu v Blansku nabyla právní moci a tím tedy definitivně skončilo řízení proti katolíkovi Janu Pukalíkovi, který sbíráním podpisů pod protijadernou rezoluci chtěl umožnit svým spoluobčanům, aby svobodně vyjádřili svůj postoj k rozmístování jaderných raket.

K uložení ochranného léčení je čs. soud oprávněn m.j. tehdy, jestliže pobyt pachatele na svobodě je nebezpečný. Protože ve sbírání podpisů pod protijadernou rezolucí žádnou společenskou nebezpečnost nespěrujeme, docházíme k názoru, že rozhodnutí soudu je nesprávné. Je všek skutečností, že Jana Pukalíka poškozuje jen minimálně; proto se také vzdál práva na opravný prostředek. Pokud bude zachována ambulantní forma léčení, považujeme celý případ za uza-

vřený.

21.2.1985

Ybor na obranu nespravedlivě stíhaných
Csl.liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

Sdělení č. 424 /Případ horníka Josefa Babici/

Předkládáme čs. veřejnosti a čs. úřadům materiál o vězněném horníkovi Josefě Babicovi. Cetné údaje textu jsou ověřeny z písemnosti, jiné se zdají v celkovém kontextu věrohodné. Pro složitost případu a rozsáhlost materiálu nemůže být ověřovat všechny skutečnosti, zvláště proto, že mnohé může dosvědčit jen sám Josef Babica. S touto výhradou materiál o J. Babicovi zveřejňujeme.

Joséf Babica, nar. 27.4.1949 v Novém Městě u Vsetína, se vyučil kovářem. V oboru věk pracoval jen krátkou dobu. Po zkrácené vojenské službě pracoval deset let v hornictví, naposledy na šachtě Rudý říjen v Ostravě. Vzorným pracovníkem nebyl, měnil pracoviště, rád se napil a pak se stával agresivním, za což byl v r. 1975 potrestán podle § 22 L/1 tr.z. Na každé skutečné a někdy i domnělé narušení svých práv reagoval zasíláním stížností. U menších narušení jeho stížnostem bud vyhověli, nebo je odmítli; zlom nastal až v r. 1979.

V tomto roce podstoupil Babica operaci žlučníku a později byla zjištěna virálná hepatitida HB a AG pozitivní. Očekávající lékařka infekčního oddělení MUNZ v Ostravě mu sdělila, že tuto nárazu musel dostat v nemocnici, kde byl operován na žlučník.

V květnu 1980 začal vést J. Babica soudní spor proti MUNZ Ostrava-Fifejdově o náhradu škody, způsobené mu při operaci žlučníku. Tento spor prohrál. /Ke konečnému soudnímu výroku došlo až koncem roku 1982./

Dne 7. srpna 1980 byl Babica znova hospitalizován na infekčním oddělení městské nemocnice v Ostravě-Porubě. Dne 20. srpna ho odtud sanitkou za doprovodu příslušníka VB z Ostravy převezli k předsedovi okr. soudu ve Vsetíně dr. Riedlovi, který mu oznamil, že bude 28. srpna 1980 předveden z infekčního odd. ve Vsetíně ke třetí části soudního jednání jeho sporu o otcovství, poté ho umístili v nemocnici ve Vsetíně. 28. srpna ho pak z inf. odd. MUNZ ve Vsetíně odvedl pprap. Miroslav Pušek, přes 190 cm vysoký /s nímž se tak Babica setkal poprvé/, k soudnímu jednání, v němž soud zamítl návrh, aby Babica byl uznán otcem dítěte. Z nemocnice pak byl propuštěn 1. září.

Dne 17. října 1980 ve 12 hod. čekal Babica v restauraci "Na špici" naproti nádraží ve Vsetíně na příjezd vlaku. Seděl tam se svým bývalým spolužákem Bernardem Hejou. K oběma přistoupil dělník Karel Ščuka, již několikrátrestaný za knádeže, a žádal po obou peníze na pivo. Když byl odmítnut, přivolal si ještě dalšího muže, Heja i Babica jim oběma řekli, aby si na pivo šli vydělat. Ščuka pak přivolal příslušníka VB z obv. odd. ve Vsetíně Miroslava Pučka, kterému tvrdil, že Babica i Heja mu nadávali do cikání. Ze tomu tak nebylo, mohli dosvědčit pokladní restaurace "Na špici" Věra Juřicová z Nového Města a Alois Manák, dělník ze sklárny ve Vsetíně. Pprap. přistoupil k oběma a vyzval Babicu k slouvy: "Babica, okamžitě se zvedněte a pojďte se mnou!" Babica odpověděl, že k takové výzvě nemá důvod, protože piše limonádu a čeká na vlak, který mu přijede za 15 minut. Pprap. Puček se otočil a vyšel ven.

Babica šel za několik minut poté na záchod, když však vycházel ze záchodu, čekali na něho Karel Ščuka a pprap. Puček. Puček ho oslovil: "Tak ty zkuryvysyne, se mnou nepůjdeš?"

Babica mu odpověděl, že nemá žádný důvod se tak k němu chovat. Pak se otočil a šel na vlak.

Nato ho obrovitý Puček srazil rukama ze schodů a na zemi do něho začal kopat. Babica začal volat o pomoc. Z kuchyně vyběhl personál a hosté z restaurace, mezi nimiž poznal Bernarda Heja. Pak se Babica bolestí pokálel a ztratil vědomí. Potom ho pprap. Puček zvedl ze země, přičemž mu roztrhl sako. S rukou zkroucenou za zády ho pak Puček vedl na obv. odd. VB. Cestou mu stále kroučil rukou. Babica ho žádal, aby mu nepůsobil bolest, že je invalidní důchodce. Puček mu odpověděl: "Ty zkuryvysyne, ty si už víckrát stěžovat nebudeš, my tě stejně zabijeme!"

Asi 50 metrů od stanice VB volala na pprap. Pučka nějaká paní, ať Babicu pusť. Puček povolil, načež se mu Babica vtrhl a násilně před ním. Puček ho však doběhl, uchopil do pravé ruky svazek klíčů a udeřil Babicu do břicha, a poté do levého oka, přičemž mu zlomil nadacni oblouk. Babica upadl na zem a

začal křičet: "Nevidím, nevidím!" a ztratil vědomí.

Do stanice VB byl pak Babica dovržen příslušníkem VB v civilu Veselym a pprap.Pučkem. Na vrátnici se Babica probral z bezvědomí a slyšel, jak jeden z nich oznámoval: "Už ho vedu posraného!" Z vrátnice dostal odpověď: To nic, posere se ještě raz!"

Na stanici VB Babicovi vyhrožovali, že mu zlámou páteř, když si bude pořád stěžovat. Pak mu nasadili pouta a odvedli ho na středisko MÚNZ. Pprap.Puček odešel k lékaři a nechal Babicu pokáleného v poutech na lavičce před budovou interního oddělení. Tak ho viděli zaměstnanci MÚNZ Vsetín, dále pak Alois Manák a pacient Holec ze Vsetína, který byl v té době na interním odd.hospitálizován.

V poutech byl Babicea, zkrvavený a pkálený, předveden před lékaře MUDr.Doubravského ze Vsetína. Babica ho požádal o ošetření, MUDr.Doubravský ho však odbyl, že je tu kvůli odběru krve, a ne ošetření!/. Pak mu přes jeho protesty odebrali krev a odvezli ho v pouzech zpět na stanici VB. Tam ho vyslýchal příslušník VB Josef Riedel, syn předsedy okr.soudu ve Vsetíně, na něhož si Babica předtím podal stížnost na gen.prokuraturu v Praze. Riedl mu mj. řekl: "Vidíš, že ti to bylo hovno platný si stěžovat!" Kpt.Karel Vrba řekl Riedelovi: "Nepárej se s ním, hodíme ho do sklepa, živý odtud nevyleze." Oba dva mu pak kroutil hlavou a lámalí prsty. Nekonec mu Riedel řekl: "Seber si, ty svino, ty posrané věci a dí se umýt!" a posílal ho pod sprchu. Pak ho Riedel odvedl na kobku se slovy: "Tyto zdi budú od tvojí krve." a zaúkl ho.

V 17 hodin Riedel Babicu propustil se slovy: "Seberte se, at vás už nevidím! Žádný protokol s ním nesepisovali.

Po propuštění šel Babica na lékařskou pohotovost na MÚNZ ve Vsetíně. Službu konající lékař a sestra Baronová z Hovězí ho poslali do nemocnice na oční oddělení. Tam mu MUDr.Bronislava Chytilová provedla rentgen hlavy, při kterém bylo zjištěno, že má zlomenou kost nad levým okem a otřes mozku. Dr.Chytilová ho ošetřila a pozvala ho na převaz na neděli 19.října, kdy měla pohotovost.

Při kontrole zraku 30.října 1980 Babicovi MUDr.Chytilová zjistila trvalé poškození zraku v levém oku jako následek utrpěného zranění. Zároveň byl Babica ošetřován neurologem, protože měl levou polovinu obličeje znecitlivělou.

Začátkem listopadu 1980 navštívil Babica svého známého, bývalého vyšetřovatele vojenského soudu kpt.Miroslava Vsetíčku z Nového Města na Moravě a sepsal s ním stížnost na surové zacházení přísl.VB, kterou poslal v polovině listopadu 1980 prezidentu republiky, gener.prokuratuře a ministerstvu vnitra. Kancléř prezidenta republiky mu oznámila, že stížnost předali gen.prokuratuře, ta pak mu oznámila, že stížnost předali krajské prokuratuře v Ostravě. Ta pak Babicovi oznámila, že případ prošetří a výsledky šetření mu sdělí.

Dne 9.prosince 1980 přijeli na obv.odd.VB do Vsetína věc prošetřovat kpt.in. Benda a kpt.Bartoš, oba z ministerstva vnitra. 8. prosince přinesl Babicovi do bytu člen VB předvolání na obv.odd.VB do Vsetína na 9.prosince.

Postižený Babica se dostavil na obv.odd. VB se svým otcem Josefem Babicou, vylíčil zástupcům MV svůj případ, dal jim k nahlédnutí lékařské zprávy z chirurgického odd.nemocnice ze Vsetína a z Gottwaldova, které si zástupci ministerstva pečlivě ofotografovali.

Za dva dny nato přišel za Babicou do bytu v Hovězí Bernard Heja, svědek jeho napadení pprap.Pučkem v hostinci "Na Špici" a sdělil mu, že ho v zaměstnání navštívili přísl.VB ze Vsetína a vyhrožovali mu, že bude-li jako svědek vypovídат v Babicův prospěch, ponese si za to následky. Tyž den si Heju, který pracoval jako pomocný hlídač ve sklárnách, pozval náčelník závodní stráže a oznámil mu, že bude-li jako svědek vypovídат v neprospěch příslušníka VB, bude ze závodní stráže propuštěn ze zdrav.důvodů, protože nebyl ani odveden na vojnu.

V témtéž podniku pak příslušníci VB navštívili Aloise Manáka, dalšího svědka incidentů v hostinci "Na Špici", dne 17.října 1980, upozornili ho na příjezd inspekce z MV a řekli mu, aby byl rozumný a nedělal přísl.VB žádné potíže. V tomto podniku pracoval i provokatér konfliktu Karel Ščuka. I jeho navštívili členové VB ze Vsetína a instruovali ho, jak má před inspekci vypovídat. Svěřil se s tím později u piva Manákoví a Hejovi, kteří to pak Babicovi sdělili.

Nekonec oba zástupci MV Babicu znovu vyslechli a řekli mu, že mu dodají výsledky šetření. Až 14.11.1983, když už byl Babica ve věznici na Borech, za-

šlo mu ministerstvo vnitra do bytu odpověd, že prý vyšetřováním bylo prokázané, že se příslušníci SNB nedopustili žádného trestného činu, přečinu, ani přestupku.

15.ledna 1981 v 7 hod. ráno navštívili Babicu v domku jeho rodičů v Hovězí dva příslušníci VB ze Vsetína a vyzvali ho, aby šel s nimi, že mu sdělí výsledek jeho stížnosti. Když odmítal s poukazem na svůj špatný zdravotní stav /byl po operaci žlučníku a po virové hepatitidě B v plném invalidním duchodou, měl oteklé nohy a právě krvácel z nosu/, ubezpečili ho, že ho za hodinu přivezou zpět. Babica jim uvěřil, oblékl se a šel s nimi do auta. Cílenové VB ho však nezavezli na prokuraturu, jak tvrdili, ale na obv.odd. VB ve Vsetíně. Tam ho převzal pprap. Puček a s dalším přísl. VB ho převezli na okr. prokuraturu ve Vsetíně, ačkoliv jeho stížnost "kvůli nestrannosti" vyšetřovala okr. prokuratura v Novém Jičíně.

Prokurátor JUDr. Vladislav Michut Babicu vyzval, aby se přiznal, že ovlivnil svědky, jinak prý bude vzat do vazby. Babica odpověděl, že nikoho neovlivnil, že byl v nemocnici. Pak ho prohledali a oznámili mu, že je obviněn z tr.činu útoku na veřejného činitele a odevzdali mu usnesení okr. prokurátora JUDr. Tomáše Všetecky, o tom, že je vzat do vazby, protože je obava, aby nemařil vyšetřování ovlivněním svědků. Pak ho převzala ostravská eskorta a odvezla ho do vazby krajské věznice v Ostravě. Tam byl do 9.března 1981, kdy byl na návrh vězenáckého lékaře MUDr. Kopce ze zdrav. důvodů propuštěn. 27.března byl znova hospitalizován na interním odd. MUZ ve Vsetíně, kde byl s asi měsíčním přerušením až do 20.května 1981, kdy byl propuštěn.

V červenci 1981 ho posudková komise sociálního zabezpečení při ONV ve Vsetíně, kde byl předsedou Vladimír Houser a zástupkyní MUDr. Labajová, zavolala na polikliniku ve Vsetíně a oznámila mu, že mu odebírá plný invalidní duchod a vyhlašuje ho jako pracovníka se změněnou pracovní schopností. Když Babica namítl, že má jako následek infekční žloutenky cirrhozu jater, řekla mu MUDr. Labajová, že když může napdat příslušníky VB, může i pracovat. Po tomto sdělení začal hledat zaměstnání, ale ze zdrav. důvodů ho žádny podnik nepřijal. Když při hledání místa požádal o pomoc vedoucího sociálního zabezpečení při ONV ve Vsetíně Miroslava Střešovského, ten mu řekl, at prý neučí obavy, že ho stejně čeká kriminál a tam že ho už zaměstnají.

Večer 25.září 1981 šel Babica do restaurace v Hovězí pro dietní páry. Než mu je hostinská přinesla, přisedl si ke stolu, kde seděli Miroslav Knebl a Karel Hromada z Hovězí. U vedlejšího stolu seděli Milan Vašták a Jan Lažo, osoba z Hovězí. Během čekání přistoupil k Babicovi Ferdinand Janiš, bývalý příslušník VB, propuštěný ze služby pro krádež a jiné tr.činy, v té době pak pomocník VB, a začal ho polévat pivem, plival na něho a říkal mu, že se mu ten Puček nevyplatí. Pak vzal od dalšího stolu popelníka a chtěl jím Babicu udefit. Popelník mu však z ruky vytrhl host od tohoto stolu Josef Tatulák z Hovězí. Po ~~znamenáčku~~ znamení pohodou Babica odešel domů v doprovodu Knebla a Hromady, kteří ho ochránili od dalších útoků Jeniše.

Na druhý den, 26.září přišel za Babicou do bytu v Hovězí podpor. VB Ladislav Znamenáček ze Vsetína v civilu a ptal se ho, co měl včera za výstup s Ferdinandem Janišem. Když mu Babica vyličil scénu z restaurace z minulého dne, řekl mu ppor. Znamenáček, že si může zase stěžovat. Babica pak podal stížnost na hrubé chování Ferdinanda Jeniše předsedovi MNV v Hovězí Josefu Simčíkovi. Předseda Simčík mu řekl, že včetně předá komisi pro ochranu veřejného pořádku, kam prý bude Babica přizván.

Dne 5.října 1981 v 7 hod. ráno přišli pro Babicu ppor. Znamenáček se třemi příslušníky VB ze Vsetína a odvezli ho na obv.odd. VB ve Vsetíně. Tam mu oznámili, že je stíhán pro tr.čin výtržnictví, jehož se dopustil v Hostinci v Hovězí dne 25.září. Byl předveden před prokurátora prom. právníka Hrabovského, který na něho uvalil vazbu. Ještě téhož dne byl ve speciálních poutech "na medvěda" převezen do vazby v Olomouci. V prosinci byl pak cdtud převezen do vazby krajské věznice v Ostravě.

V druhé polovině prosince 1981 bylo před okr. soudem ve Frydku-Místku za předsednictví JUDr. Zbynka Lakomého zahájeno hlavní líčení, v němž byl Babica souzen pro tr.čin útoku na veřejného činitele podle § 155/1 a,2b tr.z., pro pokus tr.činu ubližení na zdraví podle § 222/1 a pro výtržnictví podle § 202/1 tr.z. V rámci tohoto soudního řízení byl rovněž oprávněn souzen pro dvě výtržnosti a ubližení na zdraví, jehož se v opilesti dopustil už začátkem roku

1979, a které poškození oznamili až téměř po dvou letech na popud přísl.VB. Po celou dobu líčení byl Babica držen v poutech přes protesty obhájkyně JUDr. Pavly Svarcové, vedoucí AP v Gottwaldově. Při tomto stání vypovidal pprap. Puček, že ho Babica chtěl kopnout do přirození a on že mu nastavil pravou ruku, takže mu Babica zlomil malíček. Pak prý Babicovi nasadil chvat a nepoužil proti němu žádného násilí. Při druhém stání 6.ledna 1982 však tvrdil, že prý Babica upadl ze schodů sám.

Dne 10.ledna 1982 začal Babica ve vazbě v Ostravě zvracet krev a upadl do jaterního komatu. Byl převezen na pohotovost do městské nemocnice na Fifejdách. Službu konající lékař MUDr. Hrbáček doporučil okamžitý převoz do nemocnice. Místo toho byl však převezen do fakultní nemocnice v Brně s pravidelnou eskortou dne 13.ledna 1982. Prmář MUDr. Burlok a ošetřující lékař MUDr. Vorel ho po vyšetření a léčení propustili 25.ledna z nemocnice s doporučením na propuštění z vazby ze zdrav.důvodů. Babica byl však znova eskortován do Ostravy. Z vazby byl propuštěn teprve 11.února ze zdrav.důvodů na návrh vězenského lékaře dr.Kopce.

Brzo po návratu zvězení dostal Babica na 2.března předvolání z krajské nemocnice v Ostravě-Zábřehu na interní odd. k vyšetření celkového zdrav.stavu ve věci stanovení invalidního důchodu. 11.března byl z nemocnice propuštěn.

Začátkem dubna 1982 bylo ve Frýdku-Místku pokračováno v hlavním líčení, na němž Babica navrhl předvolení svědků Věry Juřicové, pokladní v restauraci "Na špici", Zdenka Machaly, Vojtěcha Kovaříka, bývalého přísl.VB, oční lékařky Bron.Chytílové, Janěkové, Jana Kopeckého, Jiřího Malíka, Miroslava Knebla z Hovězí a Jaroslavy Sulákové z Halenkova. Všechny tyto svědky však předseda senátu JUDr. Zb.Lakomý zamítl. Dále zamítl, aby byl soudu předložen chorobopis "napadeného" pprap.Pučka, jak to navrhovala Babicova obhájkyně. I toto přelíčení bylo odroženo.

Ve dnech 15.4. až 4.5. byl Babica znova hospitalizován na interním odd.ne-mocnice ve Vsetině.

9.června 1982 byl Babica v Proze. Tam byl stížen nevolnosti, bolestmi jater /mezitím mu byly zjištěny tumory na játrech/ a zvracením krve. Zašel na lékařskou pohotovost nemocnice v Krči, kde pak byl hospitalizován do 24.června na interním oddělení.

Během této hospitalizace se konalo ve Frýdku-Místku čtvrté pokračování hlavního líčení u okr.soudu. Babica se telegraficky omluvil. V hlavním líčení, které se konalo za jeho neprítomnosti 29.června 1982, byl pak Babica odsouzen k trestu odňtí svobody v trvání 3 let, k zákazu pobytu v okr.Frýdek-Místek na 5 let a byl mu uložen ochranný dohled na dva roky podle § 2 odst.2 zák. o ochranném dohledu. Tento rozsudek byl však odsouzenému doručen až v listopadu 1982. Babica se proti rozsudku okr.soudu odvolal. Rízení u kraj.soudu v Ostravě se konalo 29.března 1983. V té době byl Babica ve fakultní nemocnici v Brně. Soudní řízení se nekonalo, předseda senátu JUDr.Sýkora však uvalil na Babicu vazbu, o čemž však obžalovaný nevěděl. Z fakultní nemocnice v Brně byl propuštěn 20.dubna 1983 s doporučením MUDr. Feiklové na další léčení v psychiatrické léčebně pro duševní poruchu /jaterní encefalopatie/.

Dne 30.dubna 1983 odvezla Babicu družka vlakem do Psychiatrické léčebny v Kroměříži. MUDr. Zvoníček prohlásil Babicově družce i matce, že jeho léčení si vyžádá nejméně osm měsíců. Dne 25.května 1983 však pro Babicu přijela do léčebny kriminální služba Kz Kroměříže. MUDr.Zvoníček Babicovi sdělil, že dostal příkaz vydat ho do vazby, a vyzval ho, aby si sbalil věci. Babica si během balení v silné depresi podřezal žily na levé ruce. Babicově matce později na její dotaz, proč jejího syna vydal z nemocnice, MUDr.Zvoníček odpověděl, že má tři děti a že se kvůli němu nenechá vyhodit.

Po ošetření byl pak Babica odvezen do vazby věznice v Olomouci a odtud pak do Ostravy, kde se konalo 13.června 1983 veřejné zasedání u kraj.soudu, v něm byl rozsudek o/kr.soudu z Frýdku-Místku potvrzen.

Po potvrzení rozsudku krajským soudem byl Babica eskortován do věznice Plzen-Bory, uznán vězenským lékařem MUDr.Miroslavem Borusíkem práce schopným a umístěn na I.úseku na pracovišti knihárny.

Knihárna je na Borech ha první pohled skutečně kromě alergických astmatiků a souchotinářů /dráždivý prach z papíru/ pro vězně takřka ideálním pracovištěm. Avšak vysoké pracovní normy /podle svědecké vězně, kteří pracovali v cívielu v knihárnách, jsou zde u všech úkonů o 30 až 100% vyšší normy než venku/

ve spojení s "výchovným" režimem, který trestá vězně za delší neplnění norem kázenekými tresty odměnou odnětí práva na 3 kg balíček až po umístění na takzv. uzevřeném odd. s polovičními dávkami potravy, způsobují, že je pro některé staré, pomalé a nemocné vězně toto pracoviště nesnesitelné. Babica ani po 20% snížení normy často neplnil celoměsíční výkonovou normu ani při 12 hodinové pracovní době, která se zavádí jako první opatření proti "neplničům". A samozřejmě byl za to neustále kázensky trestán.

Na podzim 1983 byl Babica eskortován do vězenské nemocnice v Praze-Pankráci. Asi po měsíci byl koncem listopadu eskortován zpět na Bory s doporučením pracovní neschopnosti do května 1984. Vedoucí vězenský lékař MUDr. Šach mu však nechal na lůžkovém oddělení jen do 10. ledna 1984 a poslal ho do práce.

23. ledna bylo Babicovi na odpolední směně velmi zle. Měl horečku, což si o věřili ohmatáním jeho čela někteří jeho spoluženci, jako např. Vladimír Liberda a ing. Jiří Malík, přitom byl neobyčejně bledý a odešel na záchod, kde zvracel. Pak požádal dozorce, aby ho zavedl k lékaři. Vězenský lékař MUDr. Šach mu však ani nezměřil teplotu, odmítl ho vyšetřit, ale naopak ho navrhl na kázenské potrestání za neodůvodněnou návštěvu lékaře, což jeho tzv. vychovatel provedl - poslal ho na 10 dnů na uzavřené odd. "s výjezdem" do práce. Od té doby do května 1984 pobýval Babica jako "neplnič" více na uzavřeném odd. než na úseku.

Asi začátkem března měl Babica pohovor s vězenskou psychiatričkou, která mu sdělila, že bude žádat o jeho přemístění na V. úsek, kde jsou umístěni vězni psychicky labilní a pracují bez norem. Po rozhovoru s velitelstvím věsk od tohoto návrhu upustila.

Oba vězenští lékaři, MUDr. Šach a MUDr. Borusík, mu po celý čas odmítali předepsat léky, které dostával v civilu /Legalon/, ba dokonce mu odmítli neepsat povolení na příjem těchto léků při návštěvě. Dostal je nakonec benévolenci vychovatele kpt. Tupého. Když Babica žádal o přerušení trestu ze zdrav. důvodu, uvedl vedoucí lékař MUDr. Borusík ve svém zdravotním posudku, že Babica je práce schopen, má dietní stravu /dieta je jen jakási všeobecná, nikoli speciální jaterní/, potřebné léky, a že jeho zdravotní stav /cirrhoza jater/ za dobu se za dobu jeho pobytu v ústavu zlepšil!

/Pro porovnání uvádime opis jeho lékařské zprávy v příloze./

Když se v kanceláři vychovatele jeho spoluženec Liberda zmínil o Babicovi, že při své nemoci normu plnit nemůže, odpověděl mu náladový kpt. Tupý, že pro něho je rozhodující vyjádření lékaře, takže musí od Babici vyžadovat stejné plnění norem jako od každého jiného vězňa.

A tak na schůzi věznů z knihárny 19. května 1984 oznámil přede všemi kpt. Tupý, že pro soustavné neplnění norem navrhuje Babici na převedení do II. NVS. "Tam už si s ním budou vědět rady," dodal nakonec.

Při předvolání do kanceláře pak kpt. Tupý Babicovi vysvětlil, jak si s ním v té II. trestní skupině budou vědět rady. "Tam vám Babica dají nášup na nové napadení příslušníka a vy se z lochu živý nedostanete!"

V druhé polovině srpna 1984 se konalo v NVÚ Plzen-Bory veřejné zasedání okr. soudu v Plzni-město, v němž byl Babica pro soustavné kázenské přestupky a neplnění výkonových norem pro zbytek trestu přeřazen do II. NVS. Od 2.9.1984 Babica zahájil hladovku na protest proti tomu, že mu není poskytována dostatečná lékařská péče. Při návštěvě dne 22.9. se před zraky své matky a družky zhroutil. Později byl převezen do vězenské nemocnice v Praze-Pankráci, kde mu bylo přislibeno léčení, a proto hladovku přerušil. Po návratu na Bory byl znovu umístěn do celodenně uzavřeného oddělení. Léčba se nezlepšila, hladovku drží dál. Vězenský lékař vězen MUDr. Skládal mu nevydával žádné léky. Poslední informace o J. Babicovi jsou z konce roku 1984, kdy měl být eskortován z NVÚ-Plzen-Bory do II. NVS.

Herník Babica byl jen průměrným pracovníkem. Podle pracovního posudku pro okr. soud ve Frýdku-Místku neškal směny. Počet není uveden. Z dostupných pramenů jsme zjistili, že v době svého pracovního poměru v Uranových dolech Dolní Rožínka v letech 1976-78 měl dvě a půl neomluvené směny. Ze zprávy šachty Rudy říjen v Ostravě pak plynne, že měl v r. 1979 jednu neomluvenou směnu. Občas se prý opíjel a tehdy měl - jinak pomalý a těžkopádný - sklon k násilnostem, za což byl také v r. 1975 potrestán podle § 221/1 tr.z. Jinou jeho nepříjemnou vlastností bylo, že si občas písemně stěžoval na skutečné, nebo jen domnělé

příkoří. Dokud to však byly stížnosti na malichernost, nebo stížnosti neoprávněné, byl Babica v klidu uspokojen nebo odmítnut. Jeho potíže se vystupovaly teprve když tyto stížnosti byly závažné a oprávněné. A tak nesprávným a nezákonním jednáním příslušníků VB, lékařů a soudců a také částečně vlastní vinou se Josef Babica dostal do situace, v níž nyní je. Je rozhodně nepochybně, že v jeho případě by při výkonu trestu měl být vzat ohled na jeho těžkou a nevyléčitelnou nemoc přerušením trestu, nebo umístěním v nemocničním oddělení či přinejmenším náležitým snížením výkonové normy, aby tak nebyl na pokračování trestán vlastně už jen za svou nemoc.

Chceme při této příležitosti upozornit na možnou právní cestu, již by se dalo předejít podobným těžkým konfliktům a tragédiím. Protože bylo mu mnohokrát prokázáno, že jednání příslušníků VB a jiných veřejných činitelů vykazovalo při podobných situacích znaky některých tr.činů /hlavně tr.činů veřejných činitelů, tr.činu ubližení na zdraví, činu proti svobodě - viz hлавa třetí, oddíl druhý, ustanovení podle § 221 až 224 a dále hлавa osmá oddíl první zvláště části tr.zákona/, navrhujeme, aby příslušné justiční a legislativní orgány přezkoumaly možnost, aby do čs.tr.práva /do zákona o tr.řízení soudním/ byl zaveden institut soukromé žaloby ve věcech trestních, kterou by měl právo podst u soudu kdokoliv. Na rozdíl od současného stavu, kdy žalobu v trestních věcech smí podat jen prokurátor, by měl občan možnost domáhat se práva přímo soudním řízením, během něhož by mohl vést důkazy /nechat vypovídат svědky veřejně a pod záko nem sankci/. I když nelze předpokládat, že by porušování zákonů ze strany orgánů SNB bylo navrhovanou úpravou odstraněno, byla by soukromá žaloba ve věcech trestních přece jen účinnějším prostředkem proti nezákonostem a přehmatům, než je dnešní možnost trestního oznámení, a následného trestního stíhání prokurátorem, které je proti veřejným činitelům pro podobné jednání vedeno jen velmi zřídka a v případech s nejzávěžnějšími následky.

Adresa matky: Věra Babicová, agronomka JZD Horní Vsacko, 756 Ol Hovězí, okr.

Vsetín

Příloha: Lékařská zpráva - nález pro:

Babica Josef, nar.27.4.1949, Hovězí-Kaštýl 7

Lékařské potvrzení:

pac. v r.1979 podstoupil operační vynětí žlučníku a v témže roce dostal infekční hepatitidu /zánět jater virového původu/ typu B, který přešel do chronického /vleklého/ zánětu jeter s trvalou pozitivitou HB s AG a je podezření na již vytvořenou cirrhosu jaterní. Kromě toho onemocnění pac. trpí anxiogně-depresivním syndromem, v PL v Kroměříži v květnu t.r. diagnostikovali u pacienta morbidně psychopatické osobnosti. Co do traumet centrální nervové soustavy je nutno uvést ještě otřes mozku v r.1980.

Dalším chorobným stavem je obezita.

Zhodnocení: poškození jeter je trvalého a za dosavadního stavu lékařské vědy nevyléčitelného charakteru. Vyžaduje šetrěnou životosprávu a trvalou přísnou dietu. Porušení této životosprávy a diety přímo může ohrozit život pacienta, onemocnění samo pak život jednak omezuje, jednak - proti zdrevým osobám - zkracuje..

27.6.1983

L.S. OÚNZ Vsetín

nemocnice s poliklinikou ve Vsetíně
obvodní zdravotní středisko Vsetín
MUDr. Jiří Hejdušek - obvodní lékař

X/ Tohoto chorobného stavu však Babicu vězenský režim na Borech skutečně zavil.

25.2.1985

Ybor na obranu nespravedlivě stíhaných
Csl.liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

o o

Sdělení VONS č. 425 /Proces s třemi slovenskými katolíky/

Předseda senátu obv.soudu v Bratislavě 1 JUDr. Pavol Lešták nařídil na 5.březen 1985 hlavní líčení v tr.věci proti Branislavu Borovskému, Alojzu Gabajovi a Tomáši Koncoví. Líčení má začít v 8,30 hod. v bratislavském Justičním paláci č.dveří 50. Prokurátor Ladislav Kuruc žaluje jmenované pro tr.čin po-

rušování předpisů o občtu zboží s cizincou podle § 124, odst. 2 tr.z., jehož se měli dopustit tím, že přenesli v prosinci 1983 přes čs.-polské hranice náboženskou literaturu /viz naše Sdělení č. 954, 371 a 386/. Tito tři mladí lidé byli od 12. prosince 1983 do 31. srpna 1984 ve vazbě, nejprve v Polsku, později na Slovensku. Původní obvinění z opuštění republiky bylo překvalifikováno na tento hospodářský tr.čin, za který jim hrozí trest odnětí svobody od jednoho roku do pěti let. Dříve než bylo rozhodnuto o jejich vině, byli B. Borovský a T. Konc, oba studenti bratislavské techniky, vyloučeni ze studia.

Všem těmto represím jsou tři mladí katolíci vystaveni jen proto, že se snažili získat náboženskou literaturu, která není v Československu vůbec přístupná nebo je jí nedostatek.

27.2.1985

Ybor na obranu nespravedlivě stíhaných
Čsl.liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

o o

Jména a adresy členů VONS jsme zveřejnili ve Sdělení č. 400 v Informacích o Charty 77 - listopad 1984.

o o o o o o o o o

Mluvčí Charty 77 Jiří Dienstbier, Eva Kantúrková a Petruška Šustrová nám zaslali text uvedený jako příspěvek k polemice okolo dokumentu Charty 77 Právo na dějiny a odpověď dr. Mezníkovi, v němž autoři Práva na dějiny reagují na dosavadní diskusi. Mluvčí nás požádali o jeho zveřejnění. Této žádosti pochopitelně vyhovujeme.

Dějiny a dějepisectví jako kulturní fenomeny

1. Proč byl dokument Charty 77 Právo na dějiny napsán.

Každá epocha si vytváří, ať chce či nechce, svůj obraz minulosti, svůj obraz klíčových událostí našich národních dějin. I když stále ještě žijeme v totalitní periodě těchto dějin, domníváme se, že již dávno nadešel čas, aby obraz jež o naší minulosti šířila a šíří marxistická historiografie, byl postupně nahrazen novou interpretací, novými přístupy a pohledy. Byli jsme proto vděčni mluvčím Charty 77 za poskytnutou příležitost zahájit diskusi o vztahu naší společnosti k dějinám, o naléhavé potřebě tento vztah znova promyslet z hlediska současnosti a hlavně budoucnosti naší kultury. Dokument vypracovalo v základní podobě několik historiků mladší generace, o jejichž totožnosti nebylo vhodné psát, jelikož se o ni nezajímá jen dr. Kohout.

Diskuse byla v jistém smyslu vskutku zahájena. Během minulého roku se ozvala řada kritických hlasů, vyšlo několik textů rozdílné úrovně, majících přesně převážně společný cantus firmus, totiž odmítnutí dokumentu vůbec. I když nelze zapírat, že pro některé výhrady poskytl zéminku dokument sám, zdá se nám, že většina kritických hlasů zůstala v zajetí základního nepochopení hlasu po "právu na dějiny". Přesto bychom pravděpodobně nechali kritiku bez odpovědi a dále čekali, až někdo začne opravdovou polemiku, totiž polemiku v intencích hlavních myšlenek dokumentu, nebýt vystoupení dr. Mezníka.

O co vlastně v dokumentu šlo? Předeším a hlavně to měl být hlas po "právu na dějiny", které je více či méně upíráno celému národu. Pokud vznikl dojem, že se tu volá pouze po právu našich katolíků na dějiny, pak to byl dojem o podstatnější jen z naší části. Sou-li naši socialisté spokojeni s tím, jak se dnes líčí historie socialistického hnutí a socialistických idejí u nás, pak necht prominou. Pokud jsou evangelíci srozuměni s tím, jak se dnes zachází s křestanstvím ve všech jeho významech, pak necht také prominou. Jestliže však některí z nich odmítli dokument hlavně proto, že je v něm zmínka o sv. Janu Nepomuckém, pak nemáme slov.

Dokument měl být upozorněním, že tu jde o velmi vážné věci obecného významu které by neměl nikdo podcenovat: o historickou zkušenosť a historické vědomí národa. Měl být varováním, že pokud budou tyto duchovní útvary likvidovány, nemá již tento národ žádnou vlastní kulturní budoucnost. Za druhé měl dokument být "kusou správou" o současném stavu čsl.historiografie, o němž soudíme, že je špatný a změn velmi potřebný. Nechtěl být a také ani nebyl analýzou vývoje čsl.historiografie po r.1948. Ze některí kritkové, bez ohledu na tento fakt, hbitě přistoupili k obhajobě onoho vývoje a široce se rozepsali o jeho tehdejším trendu ve smyslu trendu vzestupného, právě to ukázalo, že ani kritický hlas dokumentu některé významné momenty neblahé situace našeho dějepis-

sectví nedocenil, vzdor své programové a vyzývavé kritičnosti. Dokument dále nechtěl být, a nic takového ani nepředstírel, důkladnou, komplexní analýzou současného stavu čsl. oficiální historiografie. Jak diskuse ukázala, měl však takovou analýzou být, analýzou hlubokou a širokou. Pak by však, podle našeho názoru, musel být analýzou mnohem méně ohleduplnou. Nebot situace je vážnější, než jak jsme naznačili. A za třetí, opakujieme, dokument měl být výzvou k diskusi, diskusi otakových problémů naší existence, o nichž sice nemíže vlivnout nějaký obecný souhlas či jednotný názor, o nichž by se však mělo – a nejen na půdě Charty – diskutovat. Již z tohoto důvodu neměl dokument pozitivistický charakter a nemohl se vyhnout polemickým a hodnotícím pesážím.

V rozhovoru s jedním z autorů kdosi označil dokument za sektářský. Nám se naopak jeví způsob reakce některých lidí jako silně ovládený konfesijními ezerzem. Zřejmě jsme se dotkli jistých neuralgických míst. Tak např. dokument samozřejmě – nikoli však explicitně – vycházel z toho, že rozvrat historického vědomí a historické zkušenosí se u nás naplno rozvinul poté, co komunisté přišli k moci. Naproti tomu pro některé lidi začíná ten hlavní úpadek teprve po r. 1968. Takže se některé diskusní příspěvky zaměřily na spor o hodnotu marxistické poválečné historiografie a na hojnou práci oficiálních historiků a dokumentu byl vytyčán úplný negativismus. Takový přístup pokládáme za nevítané zúžení tématu, za nepochopení vlastního problému. Lze se přít o oficiální špičku historiků, která ostatně v celkové obci čsl. historiků nepředstavuje ani 10%. A rovněž bychom mohli diskutovat i o historických spisech historiků samizdatových. Ale také v tomto případě jde o percentuálně malou skupinu našich historiků. Za tím všim je početná obec pracovníků na poli historiografie, vlastní jádro našeho dějepisectví. A hovořit o krizi naší historiografie znamená hovořit především o tomto jádru, o jejich nesnáších, překážkách a podmínkách pro práci. Ale platí to nejen o historicích, nýbrž např. o četných redaktorech, v novinách, časopisech, nakladatelstvích atd. atd., neboť ti všichni, každý svým dílem vytvářejí naše historické vědomí. S mnoha jsme diskutovali o našem právu na dějiny a o situaci v naší historiografii, a také jejich názorům jsme dali slovo v textu dokumentu, i když je pochopitelné, že by nestačila ani celá kniha, aby byly popsány všechny malicherné a nesmyslné, ubohé a hloupé překážky, které musí denně překonávat, jestliže chtějí na poli historiografie vykonat něco dobrého. Je to zkrátka moře bláta, ve kterém se musí brodit a právě na toto moře chtěl dokument ukázent. Protože ono plodí beznaděj, zoufalství a nezájem o smysl vědního oboru, či obecně, o vztah našich občenů k minulosti. Jedině v tomto smyslu lze správně porozumět větě dokumentu o "zájmu na skutečném rozvoji vědního oboru". Toto moře bláta ovšem nevzniklo přes noc, ze dne na den, nebylo přineseno, dejme tomu, na sovětských tencích v r. 1968. Jeho první velké louže u nás vytvořili historikové jako byli např. F. Graus nebo J. Macek. Stručně řečeno, zdá se nám, že právě způsob, jakým byl dokument některými lidmi domítнут, dává mu plně za pravdu. Ukázalo se, že textů jako byl dokument by mělo být mnohem více, ovšemže textů formulovaných přesněji a pečlivěji, nicméně psaných se stejným polemickým zápalem. Nebot i přecitlivělost k polemice patří ke krizi našich společ. věd.

Až neřídké výjimky připomínky k dokumentu jasně vyznačily, v čem se autoři dokumentu liší od svých kritiků. Minulost pro nás totiž není skutečností, kterou je možné a nutné plně rekonstruovat jako nějaký předmět vědeckého objektivního poznání. Aplikace metod a postupů přírodovědeckého poznání na lidské dějiny je chybná a dochází při ní k nesmírné deformaci všech etických a hodnotových vazeb. Pro nás jsou dějiny rozhovorem, dialogem s lidmi minulých epoch, se svědectvím, které nám předali ve formě textů, zpráv o událostech, které prožívali a různě vykládali, vždy z hlediska své konkrétní sepjetosti se svou dobou. Teké rozhovor, který vede dnešní historik, by měl být výrazem jeho samého, jeho vztaženosti ke světu či spoutenosti světem, jenž ho obklopuje, a nikoli nějakých abstraktních ideologických apriorismů. Historik by si nikdy neměl osobovat větší blízkost "pravdě" než ji měl např. ten, kdo psal dějiny či o dějinách třeba v 18. stol. Historik by měl vycházet z akceptace zcela nezbytné subjektivity historického poznání, subjektivity, které se nelze zbavit, kterou je spíše třeba vědomě kultivovat z hlediska humanistických ideálů evropské kultury. Dnešní obraz určitých historických fenoménů může být obsažnější, hlubší, snad i pronikavější, nikdy však pravdivější. I my, stejně jako historikové pracující v minulých epochách, konstruujeme obraz doby na základě vlastních zájmů, pouze s tím rozdílem, že máme větší metodologický

spád / i ten je ovšem broušen hlediskem našich zájmů/ a větší možnosti poznání souvislostí dík časovému odstupu. Pravé skutečnosti jsou podle našeho názoru vždy skutečnosti polemické, něčím, co zůstává stále v médiu řeči, v rozhovoru. Z tohoto hlediska se pak diváme i na otázku vědecké poctivosti.

Právo na dějiny v nejširším slova smyslu si tedy představujeme jako právo dnešních lidí vést rozhovor s minulostí z hlediska jejich zájmů, vést jej na základě pravdivých informací či faktů a z hlediska dnešní společenské situace. Nelze popřít, že od r.1948, kdy u nás zvítězila "pravda" marxistické historiografie, se nazírání našeho národa na dějiny podstatně proměnilo. V dějinách se dnes hledají jiné hodnoty než třeba důkazy vítězného třídního boje. Generace r.1968, čili roku, který jistě proměnil hodnotový pohled dnešní mládeže na naše a světové dějiny, má k historiografii hodně odlišný postoj, očekává odpovědi na svoje otázky, na otázky formulované vlastními generačními zkušenostmi. Stojí za zamyšlení, co může třeba této generaci říkat omílaná fráze o vítězném socialismu či o socialismu s lidskou tváří. Stejně tak nevidíme důvody, proč by třeba tato generace měla pokládat oficiálně uznané a proklenuté tzv. pokrovkové doby našich národních dějin za pokrovkové ze svého hlediska, v rámci svých hodnot. Ustavičně upíráné právo na dějiny pak snadno může, zvláště u mladé generace, vést k historickému nihilismu a pesimismu, ale i cynismu. Nám pak nezbývá nic jiného, než pokládat přímo za zločin, jestliže některí dnešní historikové, bez ohledu na vážnou celospolečenskou situaci, dále slepě slouží falešným a krvevlačným bohům, totiž tzv. objektivním zákonům historického vývoje.

V dokumentu jsme se měli více věnovat všemu tomu, co brání dnešním lidem svobodně hovořit s minulostí. Měli jsme se věnovat výuce na školách, všech stupňů, literatuře, umění, masovým sdělovacím prostředkům atd. Vždyt je toho tolik, co činí dnešní režim, aby nás vytrhl ze všech aktuálně prožívaných vizeb, z problémů a otázek našeho žitého světa a vtáhl násdo jakéhosi světa pseudovědy, pseudoproblémů, šálivých odhalení a poznatků. Téměř všude se ukazuje neblahé ideologické působení, všude je vidět hluboké hraniče mezi akceptovanými, tzv. pokrovkovými jevy a tradicemi, a pøopomíjenými nebo přímo zamítlovanými jevy tzv. reakčními.

Někdo by mohl namítat: tvrdíte, že se u nás minulost zpracovává převážně ideologicky, eprioristicky, podle kritérií, vztyčených z politicko-ideového arzenálu současného režimu; domníváte se oproti tomu, že veše pojetí nezbytné subjektivity dějepisectví je prosté všech determinant, všech vizeb? Odpověděli bychom asi takto: historikova práce podléhá mnoha tlakům a tyto tlaky jsou v našem pojetí rozmanitější a větší než ty, jaké doléhají na historika tvářícího se jako exaktní vědec, ažkoliv ve skutečnosti minulost restituuje podle šablon ideologické doktríny. Proces výběru historických faktů není pak totožný. Historik věřící ne zákonitý vývoj vlastně zcela logicky musí abstrahovat od živých problémů společenství, ve kterém žije, a ideologický svět, jemuž se oddává, ho zbevuje mnohé tíhy. Nemusí psát problémové dějiny, tím méně nutit čtenáře k aktívni myšlenkové účasti. Může, nebo snad dokonce jen smí, popisovat pouze sled historických událostí, popisovat je, nikoliv brát do souvztažnosti k dějinné situaci člověka a společnosti. Klasifikační tabulkou je marxismus, čili ono zvláštní sterilní spojení ideologických a pozitivistických přístupů.

Aby nám bylo správně porozuměno, nelze žádat, aby dějepisectví bylo projekcí vlastních starostí a krizí do minulosti. Pek by minulost neměla žádny vlastní smysl, jen snad jako ilustrace či dokonce alibi ve smyslu: pohledte, tak odporní byli lidé vždy, jak nám historii ukazuje třeba spisovatel Jiří Sotola. Na druhé straně, minulost, obrazně řečeno, nepatří jen minulosti, a dělat historickou práci znamená tvorit něco užitečného, snažit se o poznání, které naše společnost může využít, které ji obohatí a učiní ji zodpovědnější a citlivější k přítomnosti a jejím problémům. Vlastní morální hodnota historiografie pak tkví v ní samé, v jejích metodách, v přísném používání historické soudnosti při setkání s jakýmkoliv společenskými jevy. Historiografie by měla být - podle našeho soudu školou občanství, měla by vyvazovat a osvobožovat dnešní lidi z pouť ideologií.

V dokumentu jsme se zabývali stavem současné čsl. historiografie nikoliv proto, že jsme chtěli podat podrobnou analýzu, nýbrž výhradně z toho důvodu, aby chom naši veřejnost upozornili, a sami sebě připomněli, že se zvolna a postu-

pně, leč jistě, vytratil jeden z jejich nejpodstatnějších významů. Dějepisectví vždy bylo v evropské kultuře, a také v dějinách této země, tím místem, kde si společnost vytvářela určitý obraz o sobě samé a tak dospívala k určitému kulturnímu sebeuvědomění, aby z hlubšího vědomí minulosti čerpala hlubší vědomí přítomnosti a budoucnosti. Jestliže platí, že veškerá evropská kultura byla vždy historická, platí to ještě pro nás? Jsme ještě součástí Evropy, nebo jsme se již vzdali a budeme jen a jen čekat, až říše, jejíž současťí jsme se tali, sama zanikne?

2. Odpověď dr. Mezníkovi

Jestliže nyní přistupujeme k polemice s dr. Mezníkem, prohlašujeme hned z počátku, že nám podobný způsob polemiky nevhovuje a byli bychom mnohem raději, kdyby se odehrávala na kvalitativně jiné rovině. Opakujeme, že podle našeho názoru dr. Mezník intence dokumentu nepochopil nebo pochopit nechtěl. Nicméně povaha jeho argumentů proti našemu textu je takového rázu, že odpověď musíme, ačkoliv neskrýváme obavy, že čtenáři právem mohou podobný způsob polemiky považovat za neplodné handrkování. Mezník naše charakteristiky označuje za ne-přesné nebo nepravdivé, přičemž jako protiargumenty uvádí většinou názvy určitých historických prací, které u nás vyšly, nebo jména badatelů, kteří se tou či onou problematikou zabývali. I když jsme nikdy netvrdili, že u nás občas nevyjde dobrá historická kniha, nebo že u nás neexistují badatelé, kteří nemají v popisu práce - pokud jsou zaměstnáni v institucích - důležitá historická téma, musíme se u tohoto způsobu Mezníkovy argumentace pozastavit. Připadá nám za prvé, jakoby někdo odpověděl na kritiku čsl. zdravotnictví tím, že uvede počty úspěšných operací, jména lékařů neporušujících Hippokratovu přísehu atd. Jakoby nekvetlo úplatkářství, jakoby byl dostatek nemocničních místí, jakoby bylo dost léků... Za druhé sám fakt, že vyjde nějaká solidní práce míval své pozoruhodné pozadí a zvláštní souvislosti. Mělo by se totiž uvážit, za jakou cenu kniha vyšla, jaký přímo gigantický boj musely svést desítky lidí, autorem počínaje, přes lektory, redaktory, kolik dní a měsíců bylo třeba ne-návratně ztratit v nedůstojném zápase se státní a stranickou vrchností, ale i s "dobře zapsanými" historiky. Není pak divu, že mnozí historici na svoji práci pozvolna rezignují. Argument publikace dobré práce má tedy i svou druhou strenu: z hlediska autorů může být dokladem nenormálnosti poměrů, krizovosti celé situace. Zdá se nám opravdu pochybně odmítnout výzvu k dialogu poukazem na to, že marxistické dějepisectví mnohé fokázalo, že tu a tam vyprodukovalo dobrou práci. Má to znamenat, že má široká historická obec trpělivě čekat, ež nějaký liberálnější komunista milostivě povolí nějaký ten časopis nebo nějakému štastlivci trochu nekonformní knížku?

Na argument publikace dobré knihy se můžeme podívat ještě jinak. Taková kniha totiž bývá velice často výkřikem ve tmě a do tmy. Čtenář zavalený mnohatisícovými náklady neuvěřitelných parodií na historickou práci, bývá zmaten, nemůže si dobrou knihu zařadit, nemá ji s čím konfrontovat, nemůže si přečíst ani ždánou kvalifikovanou recenzi. A co se týká oněch patodií: je nesnadné zvážit všechny škody na historickém vědomí našeho národa, napáchané tzv. literaturou faktu, např. M. Ivanovem, mužem, který neušetřil snad jediné období našich národních dějin. To, že takový Ivanov si může dovolit beztrestně vydat jiné prakticky cokoliv, umožnuje samozřejmě právě ta okolnost, že neexistuje časopis typu Dějiny a současnost. A tak širokým zájencům o dějině nezbývá než zasnout nad senzačním odhalením ve znojemské rotundě, které učinil pan Zástera atd.

Je opravdu třeba položit si otázku, jaký asi mají vliv i ty nejlepší a nejkvalitnější knihy o minulosti na historické vědomí národa. Historie by měla učit smyslu pro komplexitu skutečnosti, měla by naše myšlení vést od jednoduchých kauzalit k postihování složitých vzájemných vztahů a souvislostí. Na místo toho většina dnešních historických prací záměrně opomíjí širší duchovní a politické souvislosti tématu a spokojuje se s rozpracováním starých, již schválených závěrů. Stačí nahlédnout do nedávno vydané knihy Jiřího Kejře Husité, kteráž sympatickou snhou po objektivitě představuje alespon rámcově úroven naší dnešní husitologie. Autor je natolik poctivý, že nám konstatauje, že se "snad přibližujeme k novému syntetickému pojetí husitství", nebo že "po-hled na husitství zvenčí, že zorného úhlu evropských dějin, je zatím neneplněným postulátem pro badatele i poučeného zájemce". V knize se vskutku o šir-

Šíř duchovních či politických souvislostech husitství mnoho nedovíme, i když by snad právě tyto analýzy mohly napomoci odideologizování celého tématu. Všimněme si v těchto souvislostech třeba kapitoly Nová kultura. Je opravdu pro dnešní generace dosti důvodů k tomu, aby se z husitství rozvíjely naše pokrokové tradice? Celý výklad husitské kultury ukazuje absenci filosofického, či přinejmenším hlouběji koncepčního pohledu na dějiny. Kejř sám zůstává u konstatování, že "záleží jen na tom, zda je schopna promluvit k dnešku a zda je dnešek schopen důstojně navázat na její tradice". Ovšemže, právě na tom záleží, právě to je třeba analyzovat, ale k tomu už autor se nedostane. To už není jeho věcí. A v této souvislosti budiž nám dovolena poznámka: zdá se nám totiž, že jedním z důvodů Mezníkova nepochopení dokumentu je právě skleníková nemoc husitologa, dívajícího se spatra na tzv. Zeitgeschichte.

Podíváme-li se konkrétně na "Mezníkovy výtky", je třeba připustit, že některé formulační a místy i věcné nedostatky dokumentu kritizuje oprávněně, oprávněně z hlediska člověka, který se cítí být napaden. Jen tímto pocitem křivdy si vysvětlíme způsob Mezníkovy polemiky. Mezník např. autorům dokumentu vytíká / neúplnost výčtu edic, které unnás vycházejí. Jenže autory dokumentu ani nenašlo - a proč teky - suplovat dokumentem nějaký bibliografický soupis. Dokument konstatuje, že ediční činnost je u nás nedostatečná a má pravdu. "Bibliografická" argumentace se u Mezníka objevuje často. Dokument tvrdí, že náboženské nebo národnostní problematice se u nás věnuje málo pozornosti. To je holly fakt. Jenže dr. Mezník ví, že prof. Kadlec vydal dva svazky skript pro bohosloveckou fakultu, ví, že Alois Míka vydal "v polovině 70. let jednu nebo dvě studie". A tím je s tvrzením dokumentu hotov. Mezníkovy námitky prostě dokument bagatelizují, a to nikoliv bez významu. Všimněme si např. výtky, že dokument mluví o "Historickém ústavu" a nikoliv o "Ústavu československých a světových dějin / CSAV". Zajisté, dokument mohl a měl být i v takovýchto věcech přesný, jenže to nikterak nevysvětuje, proč právě kolem takovéto podružnosti ustavěně krouží dr. Mezník. Mylí se totiž notně, pokud se domnívá, že taková instituce u nás neexistuje. Změna názvu neznamenala žádnou změnu strukturální, Historický ústav existuje dál a bude existovat, i kdyby se od zítřka jmenoval Ústav Jurije Křížka, Ústav Luboše Nového nebo Ústav akademika Purše, abychom nevynechali žádného z koryfejů této instituce. Proč se tedy Mezník k názvu ústavu několikrát vraci? Proč se on, historik z tohoto ústavu "vyhozený" / jak sám piše /, rozhodl po přečtení dokumentu Charty dělat tomuto ústavu advokáta? Odpověď na tuto otázkou je klíčen k pochopení motivů Mezníkovy polemiky. Ústav dnes není tím, čím by být měl, to Mezník zajisté dobře ví. Jenže v době, kdy Mezník v ústavu pracoval, byl ústav mnohem lepší. Jmenoval se Historický ústav a naše historiografie pod jeho vedením kráčela směle vpřed. Takový František Graus např. ohromoval obrození se marxistické uši lehce kacířskými, skvělými výroky o historiografii, takovými výroky, za které by byl před několika lety leckoho tvrdě pronásledován. Když pak sovětské tanky přerušily idylu obrozených marxistů a oni opustili ústav, došlo i ke změně názvu. Kdyby ovšem ke změně názvu došlo ještě v době, kdy tam pracoval dr. Mezník, jaký by pak jeho výtky měly smysl? A ostatně, jaký smysl mají i tak?

Jestliže jsme museli přiznat, že dokument ve svém polemickém zápalu několikrát "uklouzl", budiž spravedlivě řečeno, že se podobným pokleskům nevyhnul ani dr. Mezník. Přitom se nám zdá, že když dva dělají totéž, není to totéž. Nemůžeme se totiž zbavit dojmu, že Mezník často záměrně překrucuje až k absurdnosti. Co si vůbec lze myslet o zasvěceném člověku, a tím dr. Mezník je, který konstatování dokumentu o naprostě nenormálních vztazích čs. historiografie s historiografií západní, ale nakonec vůbec zahraniční, označí za nepravdivé! To říká člověk, který musí vědět, že se český historik nedostane pracovně ani do vídeňského archivu, který má tekřikajíc u nosu a v něm spousty tak potřebného materiálu. Nelze pechybovat, že Mezník jako medievalista dobře ví o nesnázích, které musí překonávat editoři, pokud by chtěli pracovat v archívech Vatikánu. Ostatně problém bývá i cesta do saského archivu v Drážďanech! A to mluvíme jen o hauristické práci v archívech. Což teprve studijní pobyt v zahraničních knihovnách nebo institucích. Proč to vůbec opakovat, vždyť dr. Mezník ví své a tek, jak vtipně пиše, "čs. historikové /oficiální/ byli na všech světových kongresech".

Stejná, čili naprostě nenormální je i situace v publikování překladů zahraničních historických prací. Zájemci o historii u nás mohou jen s hlubokými povzdechy pročítat třeba polské překlady západních autorů. Kolik jež jich uvá-

dí např. Karel Grünberg ve své knize o vzniku ŠS /viz s.21 českého vydání/. Mezník je husitolog a mohl by tedy vyavětít, proč u nás nevyjdou velmi cenná zahraniční husitika, třeba Heymann, Kaminský, Aeibt, de Vooght, práce, které by v žádném případě nedublovaly domácí produkci. Jinou věcí jsou možnosti publikovat české práce v zahraničí. Mezník opávněně zdůraznuje četné překážky, ale neřekne už, že jsou dány v podstatě nenormálními vztahy naší kultury ke kultuře západní. A všimněme si, jaká jména Mezník v této souvislosti uvádí, čili jména těch, kteří na západ pronikli: Kalivoda, Macek, Graus, právě vědci, kteří dělali v 50. letech kariéru na úkor jiných, zatímco jejich nezádoucí kolegové byli násilně umlčeni - např. Kalista, Slavík atd. atd., kolik jmen už ani neznáme a což teprve mladá generace, adkoliv i tato jména patří do naší historiografie a jsou součástí její tradice. Věc je bohužel zcela jasná: jako Mezníkovy skryté reminiscence na dobré poměry, tak např. i celý kritický příspěvek dr. Kohouta ukazuje celistvost, sepjetost celého poúnorového vývoje až po dnešek.

Formulaci dokumentu o "chromující neplodnosti této instituce", tj. Ústavu čs. a svět. dějin, odmítl Mezník rovněž jako nepravdivou. Takže vyhozený dr. Mezník už zapomněl, kolik práce může schopný člověk udělat, je-li státem placen za celodenní práci v oboru historie. K tomu ovšem musí být člověk schopný a je-li schopný, i pak pracovat a nepolitikařit, a jestliže pracovat, pracovat se zaujetím. Pokládáme za zbytečné tvrdit Mezníkovi něco, co ví stejně dobře jako my. Povšimněme si jen oficiálního časopisu čsl. historiografie, totož Československého časopisu historického. Vydává jej Ústav a bez zbytku tu platí, jaký ústav, takový časopis. Dokument má svatou pravdu, označuje-li časopis jako bezcenný, a má také svatou trpělivost, když toto pravidelné měsíční papírem označuje slovy mírnými. A jestliže dr. Mezník patří k těm, kdo má ji opravdový zájem o svůj obor, pak necht si vedle sebe postaví starý OCH Peškařův a vedle něho CsCH, at už za vedení kohokoli a jistě uvidí, pokud prosízly bude vidět, šílený negativ marxistické historiografie. Nelze uvěřit, že dr. Mezník bere svoje slova o produktivitě ústavu vážně.

A ještě jednou a naposled k Ústavu čs. a svět. dějin CSAV. Dr. Mezník neví a nechápe, proč by do tohoto ústavu nemělo patřit oddělení dějin přírodních věd. Dokument snad měl být v tomto bodě polopatičtější, nicméně Mezník v ústavu pracoval a určitě ví, co měl dokument na mysli. Není zapotřebí se přít, zda takové oddělení v ideální podobě do ústavu patří či nic, protože funkce a existence tohoto oddělení v ústavu je případem sui generis. Soudnému čtenáři čísla uvedená v dokumentu jistě stačila: 14 pracovníků v oddělení dějin přírodních věd /jejich plodnost je vskutku udivující/ a 9 vědců v oddělení českých dějin od počátku do r. 1948! Skoda, že dr. Mezník tento pražvlaštní pocení poměr nevysvětluje a škoda že neztratil slov o plodnosti tohoto oddělení, které do ústavu podle jeho mínění v této podobě patří.

Je sympatické, že dr. Mezník bere před dokumentem v ochranu nejširší obec historiků. Obáváme se však, že jim slibuje víc, než je možné. Tvrdí totiž, že většina z nich může normálně publikovat. Pokud totiž v tomto státě může někdo vůbec normálně publikovat /a velmi o tom pochybuji/, rozhodně to neplatí o široké obci historiků. Mezníkova věta je círý nesmysl i kdybychom odhlédli od všech ideologických determinant. Publikečních možností v ČSSR je totiž pomalu a tento katastrofální nedostatek by bylo třeba analyzovat podrobněji. Mnohé časopisy byly zrušeny, mnohé skomírají. Nemá smysl je vyjenovávat, dr. Mezník stejně namítne, že ten a ten existuje /bohužel ani v tomto případě se vymenovávání nedoporučuje/ a bude s celou věcí hotov. Uvedl v těchto souvislostech dokonce i Félis historica Bohemica. Je vskutku dojemné, jak se v nouzi dovolává ústavu. Neuvedl ovšem nezasvěcenému čtenáři, že jde o interní tisk o nákladu cca 500 kusů a předstírá /nebo skutečně nevidí/, že ohledně Políí ústavu nevidí do karet. A už vůbec si neláme hlavu s důsledností svých názorů. Přiznává, že v současné době u nás nejsou možné diskuse mezi zastánci různých pojetí dějin a přiznává zároveň, že tyto diskuse jsou nezbytnou součástí kulturního života kterékoliv společnosti. /Připomeneme jen, že takové diskuse neprobíhají ani na foru neoficiálním./ Mezník tedy kličně přizná, že nezbytné chybí, ale přitom situaci nepovažuje za tak katastrofální. My neopak si myslíme, že jestliže chybí nezbytné, pak je katastrofa dovršena! Jak v takovém případě charakterizovat situaci jinak, než jak učinil dokument a at už se Historický ústav jmenuje jakkoliv! Co pak lze namítat proti základní myš-

lence "Práva na dějiny"?

Dokument uvádí, že se naše historiografie "dostala do slepé uličky svým vnitřním rozpadem a nemá dnes žádnou jednotnou koncepci". Mezník tvrdí, že není žádoucí, aby nějaká historiografie měla jednotnou koncepci. Ale jeho námítce lze steží rozumět. Současná oficiální historiografie je marxistická, měla by tedy koncepcí mít. Je-li vskutku marxistická, lze alespon jednotnou koncepcí předpokládat. Dokument ale neznečil, že vzdor všem proklamacím žádnou koncepcí nemá a ulpívá jen na prázdných frázích, že se vyznačuje zcela zřejmou konceptní sterilitou. Historiografie v celku, to ano, k tomu by se Mezníkova námítka hodila, ta jednotnou koncepcí přirozeně nemá a nevyžaduje ji, pokudé pod jednotnou koncepcí nerozumíme obecně humanistické náhledy. Ani v tomto případě se nemůžeme ubránit dojmu, že dr. Mezník se vůbec nesnaží dokumentu po rozumět a úmyslně mu podkládá jiný smysl i tam, kde je věc zcela jasná. Týká se to řady dalších Mezníkových výtek. Dokument tvrdí, že dnes žádná instituce není schopna podat syntézu. Má nepochybnou pravdu a Mezník, který uvádí Janáčkovo syntetické zpracování dějinného úseku o délce 21 let jako protiargument, patrně žertuje. Jinek by byl upozornil na to, že dvě Janáčkovy knihy o předbělohorských dějinách měly být začátkem velkorysého plánu, jekéhosi pokračování Laichtrových Českých dějin, projektu schváleného někdy v šedesátých letech a z něhož dnes, r. 1985, máme právě jen ty dvě Janáčkovy knihy, zahrnující období 21 let. Mezník uvádí také Přehled, dílo zdaleka nedokončené, ačkoliv na něm pracuje Ústav čs. a svět.dějin už od r. 1970, tedy více než 10 let a to ještě za pomoci externích spolupracovníků. Víc než 10 let práce oné instituce, za jejíž plodnost Mezník tolik bojuje, a dílo není ještě ani v polovině. A to na každého osm hodin denně pracujícího vědce nepřipadá ani sto stránek. Ostatně je štěstí, že instituce nejsou schopny podat syntézu, protože například představa, že Ústav pro českou a světovou literaturu CSAV by podal syntézu dějin třeba české literatury, není zrovna vábivá.

Dalším zajímavým místem vzbuzujícím otázku, do jaké míry chtěl dr. Mezník dokumentu porozumět, je jeho reakce na větu dokumentu, že dějiny bez člověka a bez Boha nemohou mít přirozeně žádný smysl. Mezník uvádí, že věta vzbudila veliký rozzruch, označuje ji za jednostrannou a poznamenává, že v dokumentu Charthy se neměla objevit. Nuže, není snadné pochopit, co je na uvedené větě jednostranného. Dějiny bez člověka a bez Boha /pokud si ho dr. Mezník nepředstavuje jako vousatého pána/ smysl mít nemohou, s tím se nedá nic dělat a jeví se nám to jako axiom. Pokud dr. Mezník ví o nějakém smyslu dějin bez Boha, lítujeme opravdu, že s tím dělá tolik tajnosti a nenapiše rovnou, co a jak. Nějak to bude souviset s jeho názorem, že taková věta se v dokumentu objevit neměla, přičemž ho ani nenapadne říci, proč. Snad je až příliš obtížen tím, že znalosti smyslu dějin bez člověka a bez mravního zákona. Mezník se místo vysvětlení rozčiluje nad větou dokumentu, že dnešní historikové v Akademii nevědí, že by se na nějaký smysl dějin měli ptát. Je to škoda, protože dr. Mezník se, jak tvrdí, rozčilovat nechce a snaží se rozčilení unikat uváděním faktu o tom, jak mnoho pozornosti u nás marxistická historiografie věnuje dějinám mentality a myšlení. Snad se ho vůbec nedotkl upřímný údiv naší historické obce nad knihou Gurevičovou, ono nadšené a podezíraté překvapení, co je také historiografií. A možná dr. Mezník opravdu neví, že ona plodná instituce, čili Ústav čs. a svět.dějin odmítla onoho sirotka a Popelku totiž Gurevičovu knihu o kategorickém středověké kultury recenzovat ve svém časopise, ústředním časopise naší historiografie, v Československém časopise historickém. Nechceme se rovněž rozčilovat, a tak jen okrajovou poznámkou. To, co dr. Mezník uvedl proti větě dokumentu o Habsburcích jako dynastii českých králků, to je trapností, které slovy čtyř historiků a kritiků dokumentu, svědčí "o necitlivosti a neznalosti elementárních dějinných skutečností". Nicméně nehodláme kvůli nějškému lapsu pohodlně smést se stolu vážné problémy a otázky.

Podle Mezníka je nepravdivé také tvrzení dokumentu, že dějiny jsou u nás redukovány na základní fakta z politických dějin a na vývoj ekonomiky. Bohužel, formulace dokumentu má do přesnosti opravdu v tomto případě dost daleko, ale přesto je zřejmé, na co poukazuje. Pohled oficiální historiografie na historii je hodně jednostranný a důkezem je i Mezníkem schválený Přehled. Kultura přijde vždycky zkrátka a je v historických pracech podávána hodně diletantsky. Je možné doložit to na jedné práci za druhou. Otto Urban se ve své jinak pozoruhodné práci kultuře reději vyhnul úplně. Zejména existují i výjim-

ky, třeba Macurova kniha *Znamení zředu*. Opravdu pěkná výjimka a v tak malém nákladu, že je správné pokládat ji za nesehnatelnou bibliografií. Mezníkovy snaživé poukazy na to, že u nás například vycházejí středověcí kronikáři jen dokazují, že dr. Mezník nechce chápát, co měli autoři dokumentu na mysli. Ostatně podle našeho názoru, marxistická historiografie a v tomto případě až ha nečetné případy česká historiografie vůbec s pochopením nejrůznějších kulturních fenoménů v dějiném vývoji měla problémy vždy. Dnes je situace právě v tomto ohledu nejsvizelnější. Naše materialistická doba, nesoucí znaky kulturního úpadku, a také vyloženě ateistický a morálkou pohradající režim vyvíjí na vědomí našeho dějepisectví mocný vliv. Marxisticky pojaté pojmy jako lid, třída, ideologie, boj, rozvoj atd., se staly nereflektovanou součástí historického slovníku a zcela konkrétně zabranují zabrenují většině historiků pochopit např. všechny dimenze náboženského myšlení. Třeba už proto, že se toto myšlení nikdy nestalo ideologií vládnoucí třídy v marxistickém významu.

Z toho všeho vyplývá jeden neradostný fakt. Zdá se nám totiž, že my všechni kulturně značně selháváme. Místo abychom stále hlouběji chápali, že ve světě lidí je všechno kulturu a dějinami, stále snadněji kepitulujeme před vyzývavou ahistoričností, drzou emoralitou a materialitou. Tím vůbec nechceme říci, že by kultura a morálka měly v dějinách vždy převahu, ba jsme v této otázce spíše pessimisté. Nicméně jiné cesty vlastně nemáme. Abychom se vrátili zpět k naší historiografii - domníváme se, že se ještě neprosadil názor, že kulturní fenomény vyšší komplexity nejsou v žádném případě vedukovatelné na nějaké marxistické "konečné instance" či poslední příčiny, at již politického, nebo ekonomického charakteru.

Měli bychom více usilovat o to, prolonit sevření, v jakém nás drží mnohé marxistické kategorie nebo dokonce celý marxistický způsob uvažování o dějinách. Vždyť všechny kategorie, od těch nejzákladnějších, jako je prostor a čas, jsou kulturními formami, jež podlénají řeči a jsou utvářeny dějinami. Historik, který se zabývá lidskou společností a přemýší teké o slovech, značích a symbolech, obsažených v diskurzech různých dob, a epoch, musí sledovat, pokud možno přesně, jejich sémentické proměny v souvislosti s vývojem na ostatních rovinách společenského života. Jen tak se vyhne nepochopení skutečnosti, že jedna a táž mentálně-verbální forma bývá často použita k označení podstatně různých konkrétních realit. Mohl by husitolog dr. Mezník uvést, ve kterých českých pracích o husitství vyjma studie F. Smahela o ideji národa v husitských Čechách, se podobné metodické přístupy uplatnily?

Dr. Mezník také tvrdí, že vztah naší historiografie k úloze církve v českých zemích není "přesně" takový, jak uvádí dokument. Rádi bychom konstatovali, že nám postačuje rámcová charakteristika, je v jádru takový. A rádi bychom doplnili: jiný ani být nemůže, pokud tato historiografie zůstává marxistickou, tj. pokud myslí v kategorických konečných politických či ekonomických detremínacích. Církev vždy byla a je složitým kulturním jevem: z jedné strany institucí, organizací, tělem, podléhajícím nejrůznějším společenským vlivům, ze strany druhé autonomním duchovním útvarem, jehož vývoj nelze pochopit v kategorických ideologiích versus ekonomie. Na cele dějiny církve je nutno pohlížet z tohoto zorného úhlu, z hlediska tohoto sporu, zápasu, v němž období rovnováhy nebyla častá. V oblasti kultury je vůbec všechno vztanem, korelací, vzájemným ovlivňováním.

Tolik tedy ke kritice dr. Mezníka. Necht čtenář promine několik "tvrdých" charakteristik, které nejsou nemířeny jen na dr. Mezníka, nýbrž stejně tak na nás, na všechny, kteří se zabývají dějinami v podmírkách současné společnosti. Dr. Mezník vytkl dokumentu, že neoprávněně vytýká naší historiografii nedostatek zájmu o kulturní dějiny. Považujeme takový postoj nejen za zarážející, nýbrž i symptomatický, protože svědčí o nedostatku kulturní aktivity v našem státě, aktivity a odpovědnosti. Sud kultury v tomto režimu určuje nejrůznější značně široké vazby. Samotný marxismus byl s "kulturnou" vždy jeksi na šíři a autonomní kulturní aktivity vždy pojímal jako něco takřka nepřirozeného. Jení divu, že dnes je u nás sotva tušení, na jaké původni je pojem kultury a kultura sama uvažována v kulturně vyspělých zemích. Aniž bychom se chtěli cohokoliv dotknout, práce naší historiografie často vypadají tak, jako by jejich autoři o těchto věcech mnoho povíděli. To by ještě samo o sobě nebylo tak zlé. Ale myšlenková úroveň je v nejvlastnějším smyslu i úrovni mravní, a tu už ne-

běží o záležitosti třeba metodologické, nýbrž o otázky odpovědnosti a závaznosti. Není to samozřejmě, jak jsme již uvedli, zdaleka vina historiků samých. One je pěkné mluvit o myšlenkové úrovni, ale ta se i při nejlepší vůli v tomto režimu těžko získává. A ještě pěkněji se hovoří o úrovni mravní, ale ta se v tomto režimu zase obtížně udržuje. To všechno přece vyžaduje celospolečenské zázemí a duchovní tradici, jenže obojího se u nás v poslední době zoufale nedostává. To jsou sice omluvy, ale ani ty nic nemění na skutečnosti, že nezájem a ne-starost o kulturní tradici se v dějinách vždy tvrdě vymstí. Dr. Mezník je husitolog a tak to jistě dobré ví.

Zdá se nám proto při vědomí všech zmíněných souvislostí, že na dějiny bychom měli všichni pohlijet z aspektu dějin kulturních, z aspektu axiologickeho a zároveň po vertikální časové ose, totiž s ustavičným zřetelem k potřebám dneška. A právě tento pohled v sobě přináší silný apel morální. Každá vpravdě historická otázka musí být současně otázkou naší budoucnosti, jinak vlastně nemá smysl. A proto stav současné čsl. historiografie odráží míru odpovědnosti našich historiků za kulturu této země.

autoři dokumentu Právo na dějiny.

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Dopisy britského mírového hnutí do Československa a NDR

Na společné prohlášení z 22.11.1984, v němž občané z Československa a NDR protestovali proti rozmístění sovětských raket v těchto zemích, reagovaly četné mírové organizace na Západě. Uvádíme dopisy dvou britských mírových hnutí, udržujících styky s Chartou 77: END a CND.

END = Evropské jaderné odzbrojení
Southwark House, Black Prince Road
London SE 1 7SJ

17. ledna 1985

/Dopis určený signatářům společného prohlášení z 22.11.1984/

Draží přátelé,

my, členové koordináčního výboru britského hnutí za evropské jaderné odzbrojení /END/, podporujeme Vaše prohlášení.

Stejně jako Vy se obáváme, že ti, kdož myslí v termínech "bloků" a "nepřátel", znemožnují jekýkoli rozumný dialog. Soudíme, že pro dialog, odehrávající se mezi Vámi i pro nás vzájemný dialog je nezbytné respektovat důstojnost člověka jako jednotlivce a svobodu vyjadřování.

Vítáme tento odvážný projev spolupráce mezi mírovými skupinami obou Vašich zemí a vidíme v něm podnět k přísnější výměně názorů mezi Vámi a námi.

END se vynesnaží, aby se Vašemu prohlášení dostalo co největší publicity a aby bylo v britském mírovém hnutí diskutováno.

Váš Peter Crampton,
předseda END

XXX

END se obrátila zvláštním dopisem na čs. velvyslance v Londýně. Protestuje v něm proti trestnímu stíhání Jana Pukelika, obviněného z pobuřování. V dopisu je uveden důvod stíhání - sbírání podpisů pod protiraketovou rezoluci - s odvoláním na VONS. "Jako účastníci hnutí stovek tisíc občanů několika západoevropských zemí, kteří už několik let vystupují proti rozmistrování amerických jaderných zbraní na území těchto zemí, a za odstranění všech jaderných zbraní z evropského kontinentu, jsme zděšeni, že sbírání podpisů na podporu podobného hnutí může být považováno za trestný čin." V dopise se dále připomíná mírová frazeologie čs. představitelů i fakt, že Praha byla dějištěm světové konference mírových sil. END žádá o zastavení trestního stíhání proti Janu Pukelikovi s poukazem na škody, které působí mírovému hnutí, a na nastávající diskusi s mladými Čechoslováky, které chtějí členové END vést na moskevském festivalu mládeže. Dopis čs. velvyslanci podepsal Peter Crampton a kppie byla zaslána prezidentu republiky, čs. mírové radě, KMK a SSM.

XXX

CND = Kampaně za jaderné odzbrojení
11 Goodwin Street
London N4. 9HQ

14. ledna 1985

Brazi přetéle v Československu a NDR.

děkujeme Vám za Vaše odvážné prohlášení z 22.listopadu 1984. Nelze nijak opravedlnit rozmístění nových jaderných zbraní na Vašem území, k němuž došlo po umístění střel s plochou dráhou letu a raket Prshing II. na Západě. Nikdo dnes nemůže zvyšovat svoji bezpečnost tím, že ohrožuje druhé.

Proto se rozhodně stavíme proti tomu, že NATO rozmisťuje rakety s plochou dráhou letu a Prshing II. a proti plánům britské vlády nakoupit systém prvního úderu Trident pro ponorky. Nezávislé iniciativy středoevropských národů, usilující o odstranění jaderných zbraní ze svého území, by mohly přispět k přerušení stoupající spirály zbrojení a prosazovat národní nezávislost. Sme pro tyto jednostranné iniciativy, stejně jako podporujeme původní dvoustranná a mnohostranná jednání o snižování počtu zbraní. Pro ukončení závodů ve zbrojení jsou žádoucí oba způsoby, jak názorně vysvětuje zpráva OSN z 5.října 1984, která byla schválena Valným shromážděním.

Za hrozivou situaci v které se dnes nacházíme, bychom správně neměli obviňovat zbraně, ale spíše politickou moc. Ale v jistém smyslu tu hraje svou roli vědecká dynamika závodů ve zbrojení. Je zde nyní nové alarmující nebezpečí kosmické "hvězdné války". Existuje skutečné nebezpečí, že tyto nové technické vymoženosti se stanou politickou realitou a dále podkopou pochybnou strukturu jaderného zastračování, které je samo o sobě nemorálním, nezákonním a neudržitelným systémem bezpečnosti.

Opravdový mír skutečně závisí na dodržování lidských práv kdekoli na světě. Zde na Západě nás oficiální propaganda ohluší zprávami o porušování lidských práv v socialistických státech. Víme o nich a tvrdě je odsuzujeme. Ale také si všimáme hrubého porušování práv v mnoha obštectech, patřících do sféry politického a hospodářského vlivu Západu, tedy onoho porušování, které naše oficiální propaganda ignoruje.

Víme, že je těžké oddělovat mír v Evropě od míru ve světě. Nebude skutečněho míru, dokud se všichni nebudeme považovat za členy jedné společnosti, která obývá jednu malou planetu.

Máme před sebou dlouhou cestu. Bezprostřední úkol, nemáme-li zahynout, je ustoupit od okraje propasti, která je před námi. Jiz žádne jaderné pokusy, žádne systémy prvního úderu, jaderné zmrazení pro všechny státy: to všechno jsou skutečné možnosti, závisející na politické vůli. Zpráva Palmeho komise z r.1982 "Společná bezpečnost" doporučuje mnoho dalších.

Jak dlouhodobé cíle, tak i bezprostřední úkoly od nás vyžadují odvahu a výtrvalost. Přejeme mnoho zderu práci, kterou se zabýváte v odlišných podmínkách. Jestliže existují způsoby naší vzájemné plodné spolupráce ku prospěchu lidstva, jsme Vám plně k dispozici.

Mnoho zderu a naděje do roku 1985.

Bruce Kent
generální tajemník CND

○○○○○○○○○○

V samizdatu nově vyšlo...

Luboš Kohout: Edvard Beneš - demokrat, vlastenec, politicky realista, Praha 1984, 86 stran. Studie je psána ke 40.výročí vítězství antifašistické koalice. Podtitul studie /Proti legendám o vzniku, průběhu, důsledcích Druhé světové války/ naznačuje autorovu pozici, pokud jde o hodnocení období 1938-48. E.Beneš je hodnotí jako politického realisty a hájí ho proti všem kritikám. Chápe ho v podstatě jako politika, který předjímal pozice Dubcekova vedení v osmdesátém roce. Poslední z pěti kapitol je věnována Benešovi jako člověku a autor ji uzavírá polemickým výpadem proti oficiální tezi, že Beneš byl politikem docházející epochy.

Angličanka dr. April Carterová, členka Komise pro alternativní obranu /tj. nenuklearní strategickou obranu/ je autorkou přednáškového cyklu o kontrole zbrojení a odzbrojení. Přednášky zpracovala pro Nadaci Jana Palacha pro informace a výzkum. První se zabývá dějinami jednání o odzbrojení, pokusy zabezpečit mír prostřednictvím Společnosti národů a názory na odzbrojení před II. svět.válkou. Druhá pojednává o politickém a vojenském vývoji mezi SSSR a Západem a jeho důsledcích pro odzbrojení. Třetí přednáška soustředuje se na jednání o kontrole zbrojení a odzbrojení od r.1956 a zkoumá návrhy onezení zbrojení a jednotlivé uzavřené dohody. Čtvrtá přednáška je věnována jednotlivým

koncepcím míru a odzbrojení, páté rozebirá hlavní politické problémy, týkající se zbrojení. Přednášky jsou zaměřeny především na pokusy zabránit válce pomocí omezení zbrojení a na pokusy omezit hrůznost a ničivost případné války zákazem určitých druhů zbraní. Stručné hodnotí i roli Společnosti národů a OSN v úsilí o zachování míru. Snaží se zodpovědět některé otevřené otázky, jako např.: Znamená omezení nebo odstranění zbraní skutečně snížení nebo vyloučení možnosti války? Je válka zlo, kterému se musíme vyhnout za každou cenu, nebo jsou některé války za národní nezávislost, sociální spravedlnost či v sebeobranné válkami spravedlivými a měly by být vedeny? Všechny přednášky se dotýkají zejména problému, může-li zbrojení vyistit v míru; zříkají se však možnosti kvalifikovaně posoudit morálnost války a vyřešit rozpor mezi mírem a spravedlností. Přednášky byly zpracovány anglicky a Nadace Jana Palacha je nechala přeložit do češtiny. Jsou nyní rozšířovány samizdatově. Posluchačům přednášek se dále nabízí seznam bibliografie, který zahrnuje nejrůznější publikace, jež se touto problematikou zabývaly. Podle možností může Nadace J. Palacha uváděné knihy poskytnout zájemcům z Československa. Přednášky o odzbrojení jsou prvním přednáškovým cyklem Nadace. Další cykly - o mezinárodních vzájemnostech, o hudbě, filmu, sociologii a historii mají následovat.

Eva Kantúrková: Drobny opus o velkém skladateli. Únor 1985. Bachovská studie, která je blahopřáním Ladislavu Hejdánkovi.

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Krátké zprávy

Ing. Cestmír Vaško z Krouny, vězněný v letech 1977-81 za službu v cizím vojsku a opuštění republiky, podal v únoru t.r.okr.správě SNB v Chrudimi žádost, v níž se již potřetí domáhá cestovního pasu k cestě do NDR či jiného východoevropského státu. Stěžuje si přitom na perzekvování své osoby a odvolává se na patent císaře Josefa II. o zrušení nevolnictví a Mezinér.pakt o občanských a politických právech.

Jiří Gruntorád, propuštěný 17.12.1984 z vězení, byl 1.2.1985 posudkovou komisí sociálního zabezpečení ONV v Praze 2 uznán za občana, který nemá změněnou pracovní schopnost. Ta mu byla přiznána v r.1970 vzhledem k skolioze páteře. V NVÚ Minkovice konal těžkou práci ve vlnku a chládku a od té doby pocituje zhoršení zdravotního stavu. Uvádí to ve svém odvolání proti rozhodnutí posudkové komise, kde piše: "Vzhledem k tomu, že se můj zdravotní stav nezlepšil a pokud je mi známo, nezměnila se ani lékařská kritéria pro posuzování změněné pracovní schopnosti, byl můj případ posuzován podle kritérií jiných. Jsem přesvědčen, že tato kritéria, nepochybně politická, by neměla být rozhodující v otázkách zdraví člověka." Předsedou posudkové komise byl Josef Vaisch, její členové MUDr. Jan Ríčka, MUDr. Ivana Adamová, Božena Horynová a Eva ~~Macháčková~~ Maghrabiová. - Podobných případů bylo v poslední době několik. Neuzavřený je dosud případ Ivana Havla, jemuž po odnětí změněné pracov.schopnosti hrozí ztráta zaměstnání.

Ve dnech 17.-22.9.1984 se konal v Budapešti seminář Teologie míru. Účastnilo se ho 120 teologů a pracovníků mirových hnutí ze 32 zemí Evropy, Ameriky i rozvojových zemí. V semináři byly probrány čtyři tématické celky: Biblický pohled na nespravedlnost a mír, křesťanské postoje k atomovému zastrašování; mír a spravedlnost v pohledu třetího světa; svědectví církve ke spravedlnosti a míru. Seminář svolali Stephen Tunnicliffe z END /zveřejnil ve svém Charter Register m.j. Berlínskou výzvu nezávislých církevních osobností z NDR/ a Károly Tota, biskup maďarské reformované církve a předseda Křesťanské mirové konference, která má sídlo v Praze. Příprava semináře byla poznamenána sporém o možnost účasti nezávislých - jednak církevních osobností z Charty 77, jednak účastníků maďarských komun. Cs. úřady dkökonce zmařily cestu členů IKV z Holandska, kteří chtěli jednat v Praze nejen s KMK a ofic.mirovým výborem, ale i s Charty 77. Nakonec do Budapešti nebyl pozván nikdo z Charty 77 nebo z maďarských komun, jen dopis Miloše Rejchrta a dalších sedmi křesťanů z Charty 77 účastníkům semináře /viz Info o CH 77 listopad 1984/ byl roznožen a jako neoficiální dokument byl na semináři k dispozici těm účastníkům, kteří o něj měli zájem; nebyl však automaticky rozšířován.

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

00 00 00